

8. Назаренко К. В. Патріотичне й інтернаціональне виховання дітей дошкільного віку / К. В. Назаренко. – Київ: «Радянська школа», 1979. – 165 с.
9. Онопрієнко О. Патріотичне виховання як науково-педагогічна проблема: понятійний аспект / О. Онопрієнко // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Зб. наук. пр. – Умань: УДПУ ім. Павла Тичини, 2007. – № 21. – С. 159–167.
10. Русова С. Вибрані педагогічні твори / [за ред. Є. Коваленко]. – Київ: Либідь, 1997. – 317 с.
11. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям / В. Сухомлинський; ред. Н. Бордукова. – К.: Акта, 2012. – 537 с.
12. Ушинський К. Про народність у громадському вихованні // Вибрані педагогічні твори в 2 т. – К.: Рад. школа, 1983. – Т. 1. – С. 43–103.

Полякова А.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Ковалевська Н.В.

РОЛЬ ГУВЕРНЕРА У СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Статтю присвячено проблемі соціалізації дитини з особливими потребами. Проаналізовано особливості навчальної роботи гувернера з дітьми-інвалідами, розглянуто сучасний стан проблеми освіти дітей з особливими потребами в Україні.

Постановка проблеми. Соціалізація дитини з особливими потребами – це складний процес формування соціально-комунікативної компетенції під час якого дитина засвоює моральні норми суспільства та особливості соціальної взаємодії. Головною проблемою дітей цієї категорії є дезадаптація до умов суспільства, що призводить до неспроможності їх входження у комунікативний простір.

Інтеграція дитини з особливими потребами в суспільство, відбувається у процесі здійснення особисто-орієнтованого підходу до виховання фахівцем з корекційної роботи. Цей підхід має на меті розкрити потенційні можливості дитини, ознайомити з елементарними соціальними та морально-етичними нормами міжособистісних взаємин, стимулювати дитину до усвідомлення власного місця у соціальному середовищі.

Створення особливих умов виховання і навчання є необхідною умовою для соціалізації дітей даної категорії. На основі цього виникає потреба у кваліфікованих фахівцях домашнього виховання і навчання – гувернерах.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Значну увагу проблемі соціальної адаптації дітей з особливими потребами приділяли вітчизняні науковці (Т. Ілляшенко, А. Колупаєва, Н. Мірошніченко, Г. Першко),

закордонні (А. Адлер, Ф. Гіддінгс, Т. Парсонс, Г. Гард), які розглядали процес адаптації дітей до соціальних умов у контексті перетворення дитини на добре пристосованого члена суспільства, до якого вона належить. У дослідженнях Л. Виготського, Ж. Глозман, Д. Ісаєва, Г. Кожарської, О. Леонтєва, В. М'ясищева, Ж. Смірної зазначено, що первинну корекційну роботу з дітьми-інвалідами виконують батьки. А І. Акіншева, З. Зайцева, О. Колосова, Н. Максимовська, Т. Тимохіна, навпаки, у своїх дослідженнях наполягають на потребі підготовки корекційного педагога, який виконував би освітні та виховні функції у домашніх умовах. Проблему соціалізації дітей-інвалідів у історичному аспекті досліджували соціальні педагоги А. Капська, Л. Коваль, Л. Міщик, М. Фірсова; дефектологи Х. Замський та М. Ярмаченко.

Мета статті – окреслити сучасне становище дітей-інвалідів в Україні; проаналізувати роль гувернера, у процесі входження дітей з особливими потребами у соціокультурний простір.

Організація досліджень. На сучасному етапі в Україні немає єдиного терміну, який би чітко характеризував людину з особливими потребами. Через це використовують різні дефініції цього поняття: «інвалід», «особа з обмеженими функціональними можливостями», «люди з обмеженою дієздатністю», «люди з обмеженими потребами», «особи з вадами розвитку», «неповноправні». У нормативно правовій базі найчастіше використовується термін «інвалід». Інвалід – особа, яка має порушення здоров'я зі стійкими розладами функцій, обумовлене захворюванням, наслідками травми чи дефектами, що призводять до обмеженої життєдіяльності та викликають необхідність її соціального захисту [1, с. 13].

Інвалідність у дітей гальмує процес адаптації до умов суспільства, перешкоджаючи нормальній життєдіяльності в умовах комунікативного простору.

Наразі в Україні проходить інформаційна кампанія, яку розпочинає ЮНІСЕФ з підвищення толерантності до дітей з інвалідністю та їх сімей, яка пройде під гаслом – «Бачити спершу Дитину, потім інвалідність». Кампанія пройде у всіх регіонах України. Вона передбачає зовнішню рекламу, соціальні відеоролики на телебаченні, та встановлення інклюзивних дитячих майданчиків. На сьогодні, у рамках конкурсу «THISABILITY Можливості для ВСІХ», який фінансується Європейським Союзом, громади тих міст, які виграли цей конкурс, мають право на встановлення інклюзивних дитячих майданчиків [3].

За даними останніх статистичних досліджень, які проводилися в Україні, нараховується 167619 осіб з інвалідністю віком до 18 років, це майже 1,9% усього дитячого населення країни. У нашій країні лише 13% населення готові сприймати дітей з інвалідністю в якості друзів, членів сім'ї, прийняти в спільноту здорових дітей [5, с. 46-47].

На території України, перші згадки в офіційних документах про спеціально організовану допомогу інвалідам датуються кінцем X ст., коли Київський князь Володимир Святославович указом від 996 р. зобов'язав церкву дбати про осіб, що мають обмежені можливості, сиріт та убогих. На початку XI ст. був відкритий перший притулок для дітей з вадами, розташований на території Києво-Печерської лаври і знаходився він під патронажем представників вищого духовенства, а саме митрополита та єпископів. В установі перебували так звані калічні діти (глухі, сліпі) та інші обездолені. Впродовж X-XII ст. у Київській Русі відкривалися й інші спеціальні заклади, де не лише опікувалися неповноцінними дітьми, а й навчали їх елементам грамоти, живопису, співу та різних ремесел. Навчання проводили спеціально підготовлені для цього фахівці [6, с. 346].

На сучасному етапі розвитку суспільства, осіб, які займаються індивідуальною педагогічною діяльністю в умовах сім'ї називають «гувернерами». На думку педагога О.П. Шароватової, гувернер або соціальний гувернер – це соціальний педагог, що здійснює індивідуальне виховання, навчання дитини дошкільного та молодшого шкільного віку та сприяє її соціалізації в умовах домашньої освіти. Але це має бути не просто педагог, вихователь, а соціальний педагог, який виконує функцію фахівця, здатного ефективно залучати дитину до середовища шляхом його прийняття і перетворення відповідно до потреби можливостей, індивідуальних рис, здобутків, соціального досвіду [2, с. 50].

У дітей, які навчаються за спеціально адаптованою гувернером програмою, метою якої є здійснення індивідуального виховання, спостерігається значне підвищення якості знань, висока результативність у процесі їхньої соціалізації.

Значну увагу питанню становлення гувернерства у своїх працях присвятила Є.Г. Сарапулова. Вона стверджує, що для гувернерства як форми індивідуального виховання й навчання дітей з особливими потребами, характерні такі ознаки:

- 1) виховання і навчання дитини є індивідуалізованим;
- 2) навчання й виховання дитини відбувається в домашніх умовах (у сім'ї) або в освітньо-виховній установі закритого типу, де створюється мікроклімат наближений до умов родинного виховання;
- 3) педагогічний процес організовується таким чином, щоб діти сприймали гувернера як близьку людину, і його авторитет у їхніх очах був не нижчим, аніж авторитет батьків [2, с. 50].

Гувернерська виховна система діє на засадах гуманної педагогіки. Виховання в цих умовах передбачає для дитини певну свободу вибору, привчання її до відповідальності. Слід зазначити, що саме на засадах гуманної педагогіки, гувернер має сформулювати у дитини з особливими потребами адекватну «Я-концепцію», на підґрунті якої повинно виникнути почуття особистої відповідальності [4, с. 43]. Це почуття і буде рушійною силою у процесі соціалізації дитини-інваліда.

Висновки. Таким чином, аналіз особливостей роботи гувернера у процесі соціалізації дітей з особливими потребами, свідчить про високий рівень гуманізації педагогічного процесу з метою подолання соціальних бар'єрів, що заважають дітям даної категорії взаємодіяти з іншими людьми та адекватно оцінювати власну поведінку.

Статистичні дані дають підстави для дослідження поточної проблеми і відкривають перспективи подальших досліджень шляхом актуалізації питання у сучасному суспільстві та створенні нормативно-правової бази, яка регламентує права дітей з особливими потребами на успішну соціалізацію в умовах демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Белова О. Соціально-педагогічний патронат у системі соціальної та колекційної освіти і виховання/ О. Белова // Соціальний педагог. – 2007. – №3 – С. 13–25.
2. Бондаренко З. Гувернерство як професійна компетенція колекційного педагога / Бондаренко // Імідж сучасного педагога. – 2014. – №4. – С. 48–52.
3. В Україні низький рівень толерантності щодо дітей-інвалідів – ЮНІСЕФ [Електронний ресурс] / Електрон. дан. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1917623-v-ukrajini-nizkiy-riven-tolerantnosti-schodo-ditey-invalidiv-yunisef.html> (дата звернення: 14.10. 2017)
4. Гайворонюк Н. А. Особенности работы с детьми с ограниченными возможностями / Н. А. Гайворонюк // Практичная психология и социальная работа. – 2012. – №12. – С. 41–46.
5. Динаміка інвалідності дитячого населення України / С. В. Гозак, Л. В. Серих, Т. В. Станкевич, О. О. Філоненко // Довкілля та здоров'я. – 2009. – №3. – С. 46–48.
6. Погорільська Н. І. Соціокультурні основи спеціальної психології / Н. І. Погорільська// Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. / Нац. пед. ун-ту імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2013. – Серія 19. – С. 345–349.

Смолік О.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Гришко О.І.

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті розглядається професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів до формування математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Розглядаються умови, які сприяють якісній підготовці вихователів щодо формування математичних уявлень у дошкільному навчальному закладі. Визначено критерії та рівні готовності студентів до здійснення математичного розвитку дітей.